

Установа адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт
імя Максіма Танка”

ЗАПЯРАЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце
БДПУ

У. У. Шлыкаў

2016 г.

Рэгістрацыйны нумар № УД 16-013 /вуч.

Этналогія Беларусі

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай
дысцыпліне для спецыяльнасці

1-02 01 02 Гісторыя і сусветная мастацкая культура

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарта «Высшее образование. Первая ступень. Цикл социально-гуманитарных дисциплин», зацверджанага « » , рэгістрацыйны № _____

СКЛАДАЛЬНІК:

Дубінін Д.У., дацэнт кафедры ўсеагульнай гісторыі і методыкі выкладання гісторыі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

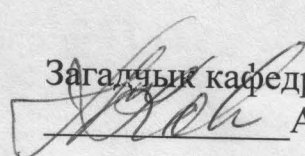
Сакалоў М.М., дацэнт кафедры гісторыі Беларусі і славянскіх народаў установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

Паноў С.В., прафесар кафедры гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі Дзяржаўнай установы адукацыі “Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы”, кандыдат педагагічных навук, дацэнт.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай усеагульнай гісторыі і методыкі выкладання гісторыі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка” (пратакол № 12 ад 25 мая 2016г.);

Загалчык кафедры

 А.А.Корзюк

Саветам гістарычнага факультэта ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка» (пратакол № 10 ад 26 мая 2016г.);

Старшыня савета

 А.В.Касовіч

*Навукова-метадычны савет установы адукацыі
Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма
Танка. (Пратакол № 6 ад 15 чэрвеня 2016г.)*
Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджаючых яе матэрыялаў існуючым патрабаваням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае

Метадыст вучэбна-
метадычнага ўпраўлення

БДПУ

 Г.В.Вінаградава

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная дысцыпліна “Этналогія Беларусі” прадугледжана адукацыйным стандартам і тыпавым вучэбным планам падрыхтоўкі студэнтаў па спецыяльнасці 1-02 01 03 “Гісторыя і мастацкая сусветная культура” і адносіцца да вучэбных дысцыплін установы вышэйшай адукацыі.

Вывучэнне этналогіі Беларусі садзейнічае разуменню этнічных асаблівасцей беларускага народа, традыцый і ўмоў яго існавання, механізмаў і заканамернасцей яго функцыянавання і трансфармацыі, будзіць цікавасць да культуры і каштоўнасцей іншых народаў, дапамагае студэнтам усвядоміць раўнапраўнасць розных культур, важнасць месца і ролі кожнага народа ў гістарычным развіцці чалавецтва, выпрацаваць прыныпы ўзаемавагі ў міжкультурных і міжнацыянальных зносінах.

Мэта вучэбнай дысцыпліны “Этналогія Беларусі” – фарміраванне ў студэнтаў цэласнага ўяўлення аб этналогіі Беларусі як навукі, авалодванне імі сістэматызаванымі ведамі пра гісторыка-культурную спадчыну Беларусі.

Задачы вучэбнай дысцыпліны

сфарміраваць дакладнае ўяўленне пра паняццыйны апарат вучэбнай дысцыпліны, падкрэсліваючы спецыфіку этналагічнага тлумачэння шэрагу грамадазнаўчых і культуралагічных тэрмінаў;

паказаць спецыфіку фарміравання і сучаснага развіцця этнічнага саставу Беларусі, самасвядомасці і стэрэатыпаў міжэтнічных адносін;

выявіць суадносіны ўплыву ўнутраных і глабальных фактараў на развіццё этнічных працэсаў Беларусі.

Этналогія Беларусі вывучаецца студэнтамі дзённай формы атрымання адукацыі і непасрэдным чынам звязана з шэрагам спецыяльных гістарычных дысцыплін – палеаграфіяй, нумізматыкай, геральдыкай, фалерыстыкай і г.д.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны павінна забяспечыць фарміраванне ў студэнтаў наступных акадэмічных, сацыяльна-асобасных і прафесійных кампетэнцый.

1. Патрабаванні да акадэмічных кампетэнцый:

Студэнт павінен:

АК-3. Валодаць даследчымі навыкамі.

АК-4. Умець працаваць самастойна.

АК-5. Быць здольным выдзвігаць новыя ідэі (валодаць крэатыўнасцю).

АК-7. Мець навыкі, звязаныя з выкарыстаннем тэхнічных прылад, кіраваннем інфармацыяй і працай з кампутарам.

АК-8. Валодаць навыкамі вуснай і пісьмовай камунікацыі.

2. Патрабаванні да сацыяльна-асобасных кампетэнцый:

Студэнт павінен:

САК-1. Валодаць якасцямі грамадзянскасці.

САК-2. Быць здольным да сацыяльнага ўзаемадзеяння.

САК-3. Валодаць здольнасцю да міжасобасных камунікацый.

САК-7. Быць здольным ажыццяўляць самаадукацыю і ўдасканалваць прафесійную дзейнасць.

3. Патрабаванні да прафесійных кампетэнцый:

Студэнт павінен быць здольны:

ПК-2. Выкарыстоўваць аптымальныя метады, формы і сродкі навучання.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен **ведаць**:
заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб ахове і зберажэнні гісторыка-культурнай спадчыны;

асноўныя этапы развіцця гісторыка-краязнаўчай работы на Беларусі;
найбольш адметныя помнікі гісторыі і культуры Беларусі;

асноўныя этапы развіцця архітэктуры і садова-паркавага мастацтва Беларусі, іх стылёвыя асаблівасці;

архітэктурныя стылі Еўропы і Беларусі;

этапы станаўлення этнаграфічнай навукі;

асноўныя накірункі этнаграфічных даследаванняў.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен **умець**:

падрыхтаваць і правесці гісторыка-краязнаўчую экскурсію;

арганізаваць школьны краязнаўчы гурток;

выяўляць, фіксаваць і апісваць этнаграфічныя помнікі.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен **валодаць**:

навыкамі арганізацыі краязнаўчай работы ў школе;

уменнямі весці навуковую краязнаўчую работу;

практычнымі ўменнямі выкарыстання ведаў і практычных навыкаў у галіне этналогіі пры вывучэнні ачынай гісторыі;

выкарыстаннем дадзеных этналогіі ў вучэбнай і пазакласнай рабоце.

Асноўнымі метадамі (тэхналогіямі) навучання, якія адпавядаюць мэце і задачам дысцыпліны, з'яўляюцца: праблемнае навучанне (праблемнае выкладанне, часткова-пошукавы і даследчы метады); камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусія, дыялог і інш.); гульнёвыя тэхналогіі (дзелавыя гульні).

Усяго на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны на дзённай форме атрымання адукацыі адводзіцца 58 гадзін. З іх аўдыторных 34 гадзіны (20 гадзін лекцый і 14 гадзін семінарскіх (практычных) заняткаў. На самастойную работу адводзіцца 24 гадзіны.

На кіруемую самастойную работу па вучэбнай дысцыпліне адводзіцца 10 гадзін, з іх 4 гадзіны лекцый, 6 гадзін семінарскіх (практычных) заняткаў.

Цякуючы атэстацыя праводзіцца ў адпаведнасці з вучэбным планам па спецыяльнасці ў форме заліку (2 семестр).

РАЗМЕРКАВАННЕ БЮДЖЭТУ ВУЧЭБНАГА ЧАСУ

Назва вучэбнай дысцыпліны	Семестр	Колькасць гадзін вучэбных заняткаў						Самастойная (пазааўдыторная) работа	Форма цяжучай агэстацыі
		усяго	аўдыторных	З іх					
				лекцыі	практычныя	семінарыя	лабараторныя		
Этналогія Беларусі	2		34	20	14			10	залік
Усяго гадзін	2		34	20	14			10	залік

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛА

Тэма 1. Уводзіны

Прадмет і задачы этналогіі. Паняцці “быт”, “культура”, “этнас”, “этночная тэрыторыя”. Іх адзнакі. Метады і асноўныя праблемы этналагічных даследаванняў. Этнаграфічныя веды як фактар нацыянальнай свядомасці і жыццяздольнасці беларускага народа.

Віды крыніц этналогіі. Пісьмовыя крыніцы. Летапісы. Хронікі. Запісы паслоў і падарожнікаў. Мемуары. Актавыя дакументы.

Палявыя даследаванні. Фіксацыя звестак. Палявы сшытак і дзённік. Пашпартызацыя этнаграфічных матэрыялаў. Стацыянарны і экспедыцыйны метады. Сацыялагічны метады. Выяўленчыя матэрыялы. Малюнкі. Барэльефы. Скульптура.

Архіўныя і музейныя зборы.

Выкарыстанне матэрыялаў лінгвістыкі, археалогіі, антрапалогіі, фальклору.

Масавыя крыніцы (пісьмовыя і рэчавыя). Выкарыстанне этнаграфічных ведаў у сучасным грамадстве.

Класіфікацыя народаў свету (геаграфічная, антрапалагічная, моўная, гаспадарча-культурная).

Фарміраванне этнаграфіі як самастойнай навукі ў сярэдзіне XIX ст. Эвалюцыйны кірунак. Л. Г. Морган. Дыфузіяніскі кірунак. Ф. Грэбнеў. Псіхалагічная канцэпцыя ў этнаграфіі. Рэлятывізм. Неэвалюцыяністы.

Тэма 2. Гісторыя этналагічнага вывучэння Беларусі

Першапачатковае назапаванне этнаграфічных звестак аб Беларусі. Уплыў Рускага географічнага таварыства на развіццё этнаграфічных даследаванняў. Этнаграфічныя працы Я. Чачота, У. Сыракомлі, З. Хадакоўскага, Я. Гышкевіча, Ю. Крашэўскага, А. Рыпінскага, Л. Галембёўскага. Іх характар.

Этнаграфічнае вывучэнне Беларусі ў другой палове XIX ст. Дзейнасць П. Шпілеўскага, П. Бяссонава, У. Насовіча. Этнаграфічныя экспедыцыі С. Максімава, П. Чубінскага. Утварэнне Паўночна-Заходняга аддзела РГТ. Збор і друкаванне этнаграфічных матэрыялаў П. Шэйнам, М. Нікіфароўскім, Е. Раманавым, У. Дабравольскім. Этнаграфічная дзейнасць М. Янчука, М. Доўнар-Запольскага, А. Багдановіча. Вывучэнне гісторыі беларускай этнаграфіі А. Цыпіным. Вывучэнне быту і традыцыйнай культуры сялян М. Федароўскім.

Развіццё беларускай этнаграфіі ў канцы XIX — пачатку XX ст. Навуковая дзейнасць А. Сержпутоўскага, У. Сербавы. Уклад Я. Карскага ў беларускую этнаграфію.

Этнаграфічнае вывучэнне Беларусі ў савецкі час. Стварэнне навуковых устаноў па вывучэнні народнай культуры. Беларускае вольна-эканамічнае таварыства. Беларускі народны ўніверсітэт. Навукова-тэрміналагічная камісія. Інстытут беларускай культуры. Першыя спробы стварэння

марксісцкай гістарыяграфіі беларускай этнаграфіі (1920-я — пачатак 30-х гг. XX ст.).

Распрацоўка гісторыі беларускай этнаграфіі А. Шлюбскім. Згортванне этнаграфічных даследаванняў у 1938—1940 гг. “Выкрывальніцкія” артыкулы і брашуры А. Бабровіча, І. Шпілеўскага, М. Грынבלата, М. Нікольскага.

Страты этнаграфічных матэрыялаў, навуковых рукапісаў, калекцый этнаграфічных прадметаў у час вайны.

Аднаўленне навуковага цэнтра па вывучэнні беларускай этнаграфіі пасля вызвалення рэспублікі. Пачатак сістэматычнага вывучэння беларускай этнаграфіі з сярэдзіны 1950-х гг. Стварэнне Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору. Распрацоўка праблематыкі сучаснай беларускай этналогіі. Даследаванне этнагенезу і этнічнай гісторыі, праблем традыцыйнай гаспадаркі і матэрыяльнай культуры, грамадскага і сямейнага быту, традыцыйнай духоўнай культуры. Абагульняючыя працы па этналогіі другой паловы XX ст. – пачатку XXI ст.

Тэма 3. Этнічная гісторыя Беларусі

Старажытнейшае насельніцтва на тэрыторыі сучаснай Беларусі ў эпоху старажытнакаменнага веку. Змена этнічнага складу насельніцтва ў эпоху бронзы.

Перадумовы фарміравання беларускага этнасу ў раннім сярэднявеччы. Рассяленне славян на тэрыторыі Беларусі. Асіміляцыя мясцовага даславянскага насельніцтва і фарміраванне першапачатковых усходнеславянскіх этнічных супольнасцей: дрыгавічоў, радзімічаў, крывічоў. Значэнне ўтварэння старажытных дзяржаў у фарміраванні народнасцей. Тэрыторыя сучаснай Беларусі ў агульнаўсходнеславянскі перыяд. “Палешукі” і “беларусцы”. Утварэнне беларускай мовы, яе дыялекту. Фарміраванне тэрыторыі Беларусі ў познім сярэднявеччы.

Асноўныя канцэпцыі паходжання беларусаў: велікаруская, велікапольская, старажытнаруская, крывіцкая, крывіцка-дрыгавіцка-радзіміцкая, беліцкая, фіна-угорская, эвалюцыйна-дыфузійная.

Этнічнае развіццё беларускага народа. З’яўленне на беларускіх землях пасяленняў яўрэяў, татараў, рускіх, палякаў, літоўцаў, латышоў і інш. Становішча, занятакі гэтых нацыянальных супольнасцей і іх узаемаадносіны з мясцовым беларускім насельніцтвам. Фарміраванне беларускай нацыі. Беларуская нацыя ў 20—90-я гг. XX ст. Міжэтнічныя адносіны на сучасным этапе. Ментальнасць і нацыянальны характар беларусаў. Беларуская дыяспара. Гісторыка-этнаграфічныя рэгіёны.

Тэма 4. Гаспадарка і матэрыяльная культура беларусаў

Уплыў прыродна-кліматых і сацыяльна-эканамічных фактараў на развіццё земляробства. Сістэмы земляробства. Тыпы традыцыйных ворыўных прылад. Прылады баранавання і сеяння. Асноўныя прылады для

ўборкі збожжавых культур, малацьбы і веяння. Захоўванне збожжа і бульбы. Традыцыйныя прылады апрацоўкі збожжа, ільну і каноплі.

Традыцыйная ежа. З'яўленне новых прадуктаў харчавання.

Прамысловыя і рамесныя заняткі. Здабываючыя промыслы (збіральніцтва, рыбалоўства, паляўніцтва, пчалярства, лясныя і лесахімічныя промыслы) і рамёствы (ткацтва, вышыўка, кавальства, дрэваапрацоўка, ганчарства, пляценне, скураныя рамёствы і інш.). Іх роля і месца ў быццё беларусаў.

Традыцыйнае адзенне. Тыпалогія адзення. Матэрыялы. Асноўныя спосабы ўпрыгожвання. Мужчынскае адзенне. Тыповы комплекс. Верхняе адзенне сялян і шляхты. Жаночае адзенне. Адметнасці жаночай вопраткі. Тыповы жаночы комплекс.

Галаўныя ўборы. Мужчынскія і жаночыя галаўныя ўборы. Тыпалагічныя асаблівасці.

Абутак. Класіфікацыя абутку паводле матэрыялу, канструкцый, сезона года, бытавой сітуацыі.

Этнічныя асаблівасці адзення. Лакальныя адрозненні.

Тэма 5. Беларускае народнае жыллё

Арганізацыя жыллага асяродка. Функцыі жылля. Эвалюцыя жылля, яго сацыяльныя і культурна-бытавыя асаблівасці. Асноўныя функцыянальныя і архітэктурна-будаўнічыя адметнасці беларускага традыцыйнага жылля.

Сядзіба (двор) і сядзібныя пабудовы. Жылыя, падсобныя, гаспадарчыя і прамысловыя памяшканні. Жыллёва-бытавы комплекс. Функцыі і канструкцыйныя асаблівасці кожнай з пабудов; геаграфія распаўсюджвання, рэгіянальныя і сацыяльныя рысы. Размяшчэнне, тыпы сядзібнай забудовы (тыпы двара): замкнуты (вяночны, круглы), двухрадны, трохрадны, крыты, пагонны, г-падобны, рассяяны (свабодны, з незвязанымі пабудовамі). Забудовы. Сацыяльныя і рэгіянальныя асаблівасці сядзібнай забудовы.

Інтэр'ер жылля. Інтэр'ер як унутраная прастора, функцыянальна і эстэтычна арганізаваная.

Інтэр'ер курнай хаты (да 60-х гг. XIX ст.). Структурныя часткі: курная печ, верхнік (душнік, дымнік); спальны пол, палаці, полаг; падлога і столы; лавы, грады; красны кут (покуць), бажніца, стол, зэдаць; “бабін кут”, гаспадарчы ўслон, кухонная паліца. Традыцыйная мэбля, посуд і бытавыя рэчы. Асвятленне хаты: лучнікі, свечы, каганец. Агонь у светаўяўленнях, звычаях, абрадах. “Жаніцьба коміна”.

Інтэр'ер гарадскога і шляхецкага жылля. Змены ў інтэр'еры народнага жылля ў другой палове XIX – пачатку XX ст. Працэс сацыяльнага рассялення ў абліччы паселішчаў і інтэр'еры жылля. Традыцыйныя элементы ў інтэр'еры сучаснага жылля.

Народнае дойлідства. Звычаі і абрады.

Драўлянае дойлідства – адно з самых распаўсюджаных і прыярытэтных рамёстваў у Беларусі. Асноўныя інструменты. Будаўнічыя канструкцыі: каркасная (слупавая) і зрубная. Фундамент (штандары, палі, падмурак,

прызба). Дахі, іх форма і канструкцыя: зрубная (закотам і стажковая), каркасная (на сохах і кроквах). Пакрыццё стрэх. Дэкор у народным дойлідстве. Культавыя пабудовы – увасабленне лепшых традыцый народнага дойлідства.

Будаўнічыя звычаі, абрады, павер'і.

Тэма 6. Беларуская кухня

Класіфікацыя страў: раслінныя і мясныя, посныя і скаромныя, паўсядзённыя, святочныя, абрадавыя.

Хлеб у традыцыйна-бытавой культуры беларусаў. Віды і сарты хлеба. Хлебныя вырабы: ляпні, перапечкі, сачні, варэнікі і пампушкі, праснакі, каржы, пернікі, крэндзелі, абаранкі, хрусты. Абрадавыя печывы. Бліны і аладкі. Мучныя стравы. Аўсяныя мучныя стравы. Крупяныя стравы.

Бульба і гародніна. Малако і малочныя прадукты. Мясная ежа. Рыба і рыбныя стравы. Пітво. Класіфікацыя напіткаў.

З'яўленне новых прадуктаў харчавання.

Тэма 7. Сям'я

Формы сям'і. Асноўныя функцыі сям'і. Рэгламентацыя ўнутрысямейных адносін. Становішча жанчыны ў беларускай сям'і. Колькасны састаў сем'яў. Роля сямейнай традыцыі як сродку перадачы, захавання і замацавання міжпакаленчай этнакультурнай інфармацыі.

Шлюб. Шлюбны ўзрост. Маёмасныя адносіны пры заключэнні шлюбу. Прымацтва. Стабільнасць шлюбу. Скасаванне шлюбу. Вясельная абраднасць. Сватанне. Заручыны. Суборная субота. Вяселле. Вясельныя чыны. Каравайны звычаі. Царкоўны абрад вячання. Увядзенне нявесты ў хату жаніха. Абрадавыя дзеянні, акіраваныя на праверку працоўных здольнасцей нявесты і яе характару. Паслявясельныя звычаі і абрады. Лакальныя асаблівасці беларускай вясельнай абраднасці.

Радзіны. Радзінныя звычаі і абрады.

Пахавальна-памінальная абраднасць. Семантыка і сімволіка пахавальнай абраднасці. Этнаканфесійныя і рэлігійнальныя асаблівасці пахаванняў. Культ продкаў.

Сучасная сітуацыйная абраднасць у Беларусі. Міжэтнічныя шлюбы.

Тэма 8. Традыцыйная духоўная культура

Вераванні народаў Беларусі. Міфалагічныя вобразы традыцыйнай народнай рэлігіі.

Магічныя абрады. Гаспадарчая, лячэбная, любоўная і шкоданосная магія. Замовы.

Вусная народнасць творчасць. Фальклор як сродак выхавання нацыянальнай свядомасці беларусаў. Беларускія народныя песні.

Беларускі народны каляндар. Каляндарна-абрадавая паэзія. Пазаабрадавая паэзія. Частушкі.

Казкі. Сацыяльна-бытавыя і народныя казкі. Казкі пра жывёл, іх ідэйны змест.

Неказачная проза. Легенды, паданні, прыкметы, павер'і.

Анекдоты, жарты, досціпы.

Народная музыка. Характэрныя рысы народнай вакальнай творчасці.

Народная інструментальная музыка. Народныя інструментальныя ансамблі.

Народнае харэаграфічнае майстэрства. Карагоды. Традыцыйныя народныя танцы. Распаўсюджванне новых бытавых танцаў.

Народны тэатр. Батлейка.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. Беларусы: Сучасныя этнакультурныя працэсы / Г.І. Каспяровіч [і інш.]; пад рэд. А.І. Лакотка. – Мінск: Беларус. навука, 2009. – 607 с.
2. Гістарычнае краязнаўства Беларусі: вучэбна-метадычны дапаможнік / І.І. Багдановіч, М.Ф.Бандзелікаў [і інш.]; пад рэд. А.А. Корзюка. – Гродна: ЮрСаПрынт, 2014. – 220 с.
3. Захаркевич, С.А. Социально-культурная антропология: учеб. - методич. пособие / С.А. Захаркевич. – Минск: БГУ, 2012. – 223с.
4. Этналогія Беларусі: традыцыйная культура насельніцтва ў гістарычнай перспектыве: вучэб.-метадыч. дапам. / Т.А. Навагродскі [і інш.]. - Мінск: БДУ, 2009.

Дадатковая

5. Котович О. Золотые правила народной культуры / О.Котович, Я. Крук, – Мінск: Адукацыя і выхаванне, 2014. – 590 с.
6. Ракава, Л.В. Эвалюцыя традыцый сямейнага выхавання беларусаў / Л.В. Ракава. – Мінск: Беларус. навука, 2009. – 211 с.
7. Этнокультурные процессы Восточного Полесья в прошлом и настоящем / Нац. акад. наук Беларусі, Ін-т. іскусствavedенія, этнографіі і фольклора імені К. Крапівы; рэдкал. А.Вл. Гурко [і др.]. – Мінск: Беларус. навука, 2010. – 466 с.

**Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны «Этналогія Беларусі»
Дзённая форма атрымання адукацыі**

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Самастойная (пазааўдыторная) праца	Метадычныя дапаможнікі, сродкі навучання	Літаратура	Форма кантроля ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншая самстойная праца				
2 семестр										
1.	Уводзіны ў этналогію Беларусі	4					2			
1.1	Прадмет і задачы этналогіі. 1. Метады і асноўныя праблемы этналагічных даследаванняў. 2. Асноўныя паняцці. Крыніцы этнаграфічнай навукі. Школы накірунку. 3. Этнаграфія і сумежныя дысцыпліны.	2						Табліцы. Схемы.	[1] [2] [3] [4]	Тэсціраванне. Пісьмовая праца .
1.2	Класіфікацыя народаў	2						Табліцы.	[1]	Падрыхтоўка

	<p>свету. 1. Асноўныя віды класіфікацыі. (геаграфічная, антрапалагічная, моўная, гаспадарча-культурная).</p>								Схемы.	[2] [3] [4]	кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа.
2	Гісторыя этналагічнага вывучэння Беларусі.						2				
2.1	<p>Этнаграфічнае вывучэнне Беларусі. 1. Першапачатковае назапашванне этнаграфічных звестак аб Беларусі. 2. Уплыў Рускага географічнага таварыства на развіццё этнаграфічных даследаванняў. 3. Этнаграфічныя працы Я. Чачота, У. Сыракомлі і інш. Іх характар. 4. Этнаграфічнае вывучэнне Беларусі ў другой палове XIX ст. 5. Развіццё беларускай этнаграфіі ў канцы XIX — пачатку XX ст. 6. Этнаграфічнае</p>						2		Табліцы. Схемы.	[1] [2] [3] [4]	Падрыхтоўка кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа.

	<p>вывучэнне Беларусі ў савецкі час.</p> <p>7. Абагульняючыя працы па этналогіі другой паловы XX ст. – пачатку XXI ст.</p>									
3	Этнічная гісторыя Беларусі.	6					2			
3.1	<p>Этнагенез беларусаў.</p> <p>1. Старажытнейшае насельніцтва на тэрыторыі сучаснай Беларусі ў эпоху старажытнакаменнага веку.</p> <p>2. Змены этнічнага складу насельніцтва ў эпоху бронзы.</p> <p>3. Перадумовы фарміравання беларускага этнасу ў раннім сярэднявеччы.</p>	2						Табліцы. Схемы.	[1] [2] [3] [4]	Падрыхтоўка кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа Тэсціраванне. Вуснае апытанне.
3.2	<p>Асноўныя канцэпцыі паходжання беларусаў</p> <p>1. Велікаруская канцэпцыя.</p> <p>2. Велікапольская канцэпцыя</p>	2						Табліцы. Схемы.	[1] [2] [3] [4]	Падрыхтоўка кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа Тэсціраванне.

	3.Старажытнаруская канцэпцыя 4.Крывіцка-дрыгавіцка-радзіміцкая канцэпцыя. 5.Балцкая канцэпцыя. 6.Фіна-угорская канцэпцыя. 7.Эвалюцыйна-дыфузійная канцэпцыя.									Вуснае апытанне.
3.2	Этнічнае развіццё беларускага народа. 1 З’яўленне на беларускіх землях пасяленняў яўрэяў, татараў, рускіх, палякаў, літоўцаў, латышоў і інш. 2.Фарміраванне беларускай нацыі. Беларуская нацыя ў 20—90-я гг. XX ст.-пачатку XXIст. 3. Міжэтнічныя адносіны на сучасным этапе. 4. Беларуская дыяспара	2						Прадметы побыту беларусаў. Вырабы народных мастакоў. Табліцы. Схемы. Карта.	[1] [2] [3] [4]	Падрыхтоўка кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа Тэсціраванне. Вуснае апытанне.
4	Гаспадарка і матэрыяльная культура беларусаў.	2	4				2			
4.1	Матэрыяльная						2	Прадметы	[1]	Падрыхтоўка

	культура і гаспадарка беларусаў. 1.Сістэмы земляробства. 2. Тэхналогіі земляробства. 3.Тыпы традыцыйных ворыўных прылад.Прылады баранавання і сеяння. Асноўныя прылады для ўборкі збожжавых культур, малацьбы і веяння.								побыту беларусаў. Вырабы народных мастакоў. Табліцы. Схемы.	[2] [3] [4]	кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа Тэсціраванне. Вуснае апытанне.
4.2	Здабываючыя промыслы і рамёствы. Іх роля і месца ў быцце беларусаў. 1.Збіральніцтва. 2. Рыбалоўства. 3. Паляўніцтва. 4. Пчалярства. 5. Лясныя і хімічныя промыслы.		2						Прадметы побыту беларусаў. Вырабы народных мастакоў. Табліцы. Схемы.	[1] [2] [3] [4]	Падрыхтоўка кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа Тэсціраванне. Вуснае апытанне.
4.3	Рамёствы. 1.Ткацтва. 2.Вышыўка. 3.Кавальства. 4.Дрэваапрацоўка.		2						Прадметы побыту беларусаў. Вырабы народных	[1] [2] [3] [4]	Падрыхтоўка кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа

	5.Ганчарства. 6.Пляценне. 7.Скураныя рамёствы і іншыя.								мастакоў. Табліцы. Схемы.		Тэсціраванне. Вуснае апытанне.
4.4.	Беларускае народнае адзенне. 1.Традыцыйнае адзенне беларусаў. 2. Мужчынскае адзенне. 3. Жаночае адзенне. 4. Мужчынскія і жаночыя галаўныя ўборы. 5. Абутак беларусаў. 6. Этнічныя асаблівасці адзення і лакальныя адрозненні.	2							Прадметы побыту беларусаў. Вырабы народных мастакоў. Карта. Схемы.	[1] [2] [3] [4]	Падрыхтоўка кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа Тэсціраванне. Вуснае апытанне.
5.	Беларускае народнае жыллё.		2					2			
5.1.	Беларускае народнае жыллё. 1.Асноўныя функцыянальныя і архітэктурна-будаўнічыя адметнасці беларускага 1традыцыйнага жылля. 2.Сядзіба, двор, сядзібныя пабудовы. 3.Тыпы сядзібнай								Прадметы побыту беларусаў. Вырабы народных мастакоў. Табліцы. Схемы.	[1] [2] [3] [4]	Падрыхтоўка кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа Тэсціраванне. Вуснае апытанне.

	забудовы. 4. Народнае дойдства. 5. Звычаі і абрады беларусаў.										
5.2.	Інтэр'ер хаты. 1. Інтэр'ер курной хаты. 2. Структурныя часткі курной хаты. 3. Традыцыйныя мэбля, посуд і бытавыя рэчы. 4. Асвятленне хаты. 5. Інтэр'ер гарадскога і шляхецкага жылля.		2						Прадметы побыту беларусаў. Вырабы народных мастакоў. Табліцы. Схемы.	[1] [2] [3] [4]	Падрыхтоўка кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа Тэсціраванне. Вуснае апытанне.
6	Беларуская кухня	2					2				
6.1	Стравы беларускай кухні. 1. Класіфікацыя страў. 2. Хлеб у традыцыйна-бытавой культуры беларусаў. Мучныя стравы. 3. Крупяныя стравы. 4. Бульба і гародніна. 5. Малако і малочныя прадукты. 6. Мясная ежа. Рыба і рыбныя стравы. 7. Пітво. Класіфікацыя	2						Прадметы побыту беларусаў. Вырабы народных мастакоў. Табліцы. Схемы.	[1] [2] [3] [4]	Падрыхтоўка кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа Тэсціраванне. Вуснае апытанне.	

	напіткаў. 8.3'яўленне новых прадуктаў харчавання.										
7	Беларуская сям'я.	2						2			
7.1	Асноўныя функцыі і формы беларускай сям'і. 1. Формы і функцыі сям'і. 2.Роля сямейнай традыцыі. 3.Шлюб.Вясельная абраднасць. 4.Радзіны. Радзіныя звычаі і абрады. 5.Пахавальна-памінальная абраднасць. 6.Сучасная сітуацыйная абраднасць у Беларусі.	2							Прадметы побыту беларусаў. Вырабы народных мастакоў. Табліцы. Схемы.	[1] [2] [3] [4] [5] [6]	Падрыхтоўка кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа Тэсціраванне. Вуснае апытанне.
8	Традыцыйная духоўная культура.		2				4	2			
8.1	Вераванні народаў Беларусі. 1.Магічныя вобразы традыцыйнай народнай рэлігіі. 2. Магічныя абрады. 3. Замовы.		2						Прадметы побыту беларусаў. Вырабы народных мастакоў. Табліцы. Схемы.	[1] [2] [3] [4]	Падрыхтоўка кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа Тэсціраванне. Вуснае апытанне.

8.2.	Вусная народнасць творчасць. 1. Казкі 2. Беларускія народныя песні. 3. Неказачная проза. 4. Народная музыка. 6. Народнае харэаграфічнае майстэрства. 7. Народны тэатр. Батлейка.					2		Прадметы побыту беларусаў. Вырабы народных мастакоў.	[1] [2] [3] [4]	Падрыхтоўка кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа Тэсціраванне. Вуснае апытанне.
8.3.	Беларускі народны каляндар. 1. Гісторыя календара. 2. Народны каляндар як феномен традыцыйнай культуры беларусаў 3. Зімовы перыяд беларускага календара 4. Веснавы перыяд беларускага календара 5. Летні цыкл беларускага календара 6. Восеньскі цыкл беларускага календара.				4			Прадметы побыту беларусаў. Вырабы народных мастакоў. Табліцы. Схемы.	[1] [2] [3] [4]	Падрыхтоўка кампутарных прэзентацый; рэфэраты, пісьмовая работа Тэсціраванне. Вуснае апытанне.
	Усяго	16	8		4	6	10			

РЭКАМЕНДАВАННЯ МЕТАДЫ (ТЭХНАЛОГІІ) НАВУЧАННЯ

Асноўнымі метадамі (тэхналогіямі) навучання, якія адэкватна адпавядаюць мэтам навучання метадыкі выкладання гісторыі, з'яўляюцца:

камунікатыўныя тэхналогіі, заснаваныя на актыўных формах і метадах навучання.

праблемнае навучанне (праблемнае выкладанне, часткова-пошукавы і даследчы метады);

тэхналогія навучання як вучэбнага даследавання.

ПЕРАЛІК ЗАДАННЯЎ І КАНТРОЛЬНЫХ МЕРАПРЫЕМСТВАЎ КІРУЕМАЙ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ НА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ

Самастойная кіруемая праца студэнтаў на вывучэнні вучэбнай дысцыпліны «Этналогія Беларусі» прадугледжвае мэтанакіраваную сукупнасць суб'ектных дзеянняў студэнта, якая ажыццяўляецца пад кіраўніцтвам выкладчыка на аснове выкарыстання сродкаў суправаджэння адукацыйнага працэсу. Гэтаму спрыяюць метады працы, пабудаваныя на тэарэтычным аналізе навукова-метадычнай літаратуры і навуковых крыніц, творчым падыходзе, звязаным з умем. ужываць веды ў розных сітуацыях, якія мадэлююць практычную дзейнасць настаўніка гісторыі. У ходзе вучэбнай дзейнасці па вывучэнні дысцыпліны «Этналогія Беларусі» студэнты выконваюць розныя віды самастойнай працы.

Рэпрадуктыўная самастойная праца студэнтаў: чытанне тэксту (падручніка, першакрыніцы, дадатковай літаратуры); складанне плана тэксту; графічны малюнак структуры тэксту; праца са слоўнікамі і даведнікамі; азнаямленне з нарматыўнымі дакументамі; выкарыстанне этнаграфічнага матэрыялу.

Рэканструктыўная самастойная праца студэнтаў: азнаямленне з навуковай, навукова-папулярнай, хрэстаматычнай літаратурай і аналітычная апрацоўка тэксту (анатаванне, рэцэнзаваанне, рэферыраванне, кантэнт-аналіз і інш.), падрыхтоўка матэрыялу да калоквіуму; пісьмовы параўнальны аналіз асобных метадаў і прыёмаў працы па гісторыі этналагічнага вывучэння Беларусі, падрыхтоўка рэфератаў, складанне бібліяграфіі, тэматычных крыжаванак.

Творчая самастойная праца студэнтаў: самастойны выбар сродкаў і метадаў вырашэння вучэбна-даследчых заданняў; праектаванне і мадэляванне розных відаў і кампанентаў прафесійнай дзейнасці; рэфлексійны аналіз прафесійных уменняў з выкарыстаннем аўдыё- і відэатэхнікі, напісанне эсэ, аналіз канкрэтных сітуацый і інш.

Тэма 2.1 “Гісторыя этналагічнага вывучэння Беларусі”

Заданне 1.

Вызначыць і пісьмова акрэсліць храналагічныя межы і змест этапаў назапашвання этнаграфічнага матэрыялу.

Заданне 2.

Вызначыць і падрыхтаваць пісьмовыя анатацыі да найбольш значных прац па гісторыі развіцця беларускай этнаграфіі.

Зрабіць пісьмовы аналіз асноўных этнаграфічных даследаванняў у першай палове 19 ст. (тэматыка, кірункі, навуковыя працы, даследчыкі)

Падрыхтаваць рэфераты або кампутарныя прэзентацыі па асноўных кірунках дзейнасці, тэматыцы даследаванняў і дасягненнях знакамітых беларускіх этнографістаў (А. Кіркора, П. Шэйна, Ю. Крачкоўскага, І. Насовіча, Е. Раманова, М. Нікіфароўскага, М. Янчука, М. Доўнар Запольскага, А. Багдановіча, І. Сербавы, А. Сержпутоўскага, Я. Карскага)

Заданне 3.

Падрыхтаваць эсэ “Праблематыка і кірункі сучасных этналагічных даследаванняў

Формы кантролю:

падрыхтоўка пісьмовай кантрольнай работы;
падрыхтоўка кампутарных прэзентацый;
падрыхтоўка і абмеркаванне рэфератаў.

Тэма 4.1 Гаспадарка і матэрыяльная культура.

Заданне 1.

Вызначыць і пісьмова акрэсліць структуру земляробства.

Заданне 2.

Падрыхтаваць рэфераты або кампутарныя прэзентацыі па тэмах: “Культуры, якія вырошчваюцца жыхарамі Беларусі са старажытных часоў”, “Прылады прыцы, якімі карысталіся беларусы ў земляробстве”, “Структура жывёлагадзюлі ў беларусаў”.

Заданне 3.

Падрыхтаваць пісьмовае апісанне развіцця сістэмы земляробства ў Беларусі.

Правесці пошукавую работу і прадставіць этнаграфічны матэрыял па тэме “Гаспадарка і матэрыяльная культура Беларусі”.

Формы кантролю:

падрыхтоўка пісьмовай кантрольнай работы;
падрыхтоўка кампутарных прэзентацый;
падрыхтоўка і абмеркаванне рэфератаў;
збор і апісанне этнаграфічных матэрыялаў.

Тэма 8.2. Вусная народнасць творчасць.

Заданне 1.

Вызначыць і апісаць абрады шанавання продкаў

Заданне 2.

Зрабіць параўнальны пісьмовы аналіз асноўных рыс духу сядзібы і духаў прыроднай прасторы

Заданне 3.

Падрыхтаваць пісьмовае эсэ як беларуская традыцыя тлумачыць з'яўленне разнастайных нячысцікаў на зямлі і ў чым заключаюцца індывідуальныя функцыі кожнага з іх.

Формы кантролю:

падрыхтоўка пісьмовай кантрольнай работы;
падрыхтоўка і абмеркаванне эсэ;
збор і апісанне этнаграфічных матэрыялаў.

Тэма 8.3. Народны календар

Заданне 1.

Вызначыць і апісаць функцыі абрадаў у традыцыйнай культуры беларусаў.

Заданне 2.

Зрабіць апісанне характару і асноўных мэтаў календарных абрадаў.

Заданне 3.

Падрыхтаваць кампутарныя прэзентацыі па тэмах: “Зімовы перыяд беларускага календара”, “Веснавы перыяд беларускага календара”, “Летні цыкл беларускага календара”, “Восеньскі цыкл беларускага календара”.

Формы кантролю:

падрыхтоўка пісьмовай кантрольнай работы;
падрыхтоўка кампутарных прэзентацый;
падрыхтоўка і абмеркаванне рэфератаў;
збор і апісанне этнаграфічных матэрыялаў.

ПЕРАЛІК ВЫКАРЫСТОЎВАЕМЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

Тэсты, пісьмовы залік.